

**д.е.н., проф. Мокій А.І.
Львівська комерційна академія**

**МАТЕРІАЛИ ДО РОЗШИРЕНОГО ЗАСІДАННЯ
КОМІТЕТУ З ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ**

**«Напрями проблемно-цільового
програмування стратегії соціально-
економічного розвитку України»**

28 вересня 2010, Київ

Концептуальні підходи до формування «Стратегії розвитку України до 2060 р.» з урахуванням принципів національної безпеки України

Національна ідея України:
УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА –
РІВНА СЕРЕД СІЛЬНИХ

Розробка „Стратегічного плану розвитку України до 2060 р.”

Субетати (тактичні етапи реалізації Стратегії)

2010-2020 рр. – зниження рівня тінізації економіки (не більше 25% обсягу офіційного ВВП); мінімізації рівня корупції (індекс СРІ не нижче 6-7); забезпечення дотримання прав власності; підвищення соціально-економічних стандартів (обсяг ВВП на одну особу не менше 20 тис. дол. США, ІРЛП – не менше 9,0); розробка макромоделі збалансованого обмеженого соціально-економічного розвитку; розробка стратегії національної безпеки України; збільшення рівня інвестицій в освітню сферу (не менше 5% обсягу ВВП), в науково-дослідний сектор (не менше 3% обсягу ВВП); забезпечення конкурентного середовища (рейтинг за індексом ведення бізнесу не нижче 50 позиції); створення зони вільної торгівлі з ЄС; визначення пріоритетних галузей економіки України; окреслення переліку країн-стратегічних партнерів та укладання з ними двосторонніх угод; вирішення поточних екологічних, економічних, соціальних, політичних та військових проблем

2021-2030 рр. – реструктуризація національної економіки на користь технологічних галузей (частка у ВВП не менше 40%); підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності економіки (не нижче 5,0); реформування військово-оборонного комплексу та приведення його до стандартів НАТО; вступ у НАТО; розробка концепції енергетичної безпеки України у межах ГУАМ та ОЧЕС та інших країн-партнерів та формування статусу країни-лідера у цьому регіоні вирішення поточних екологічних, економічних, соціальних, політичних та військових проблем

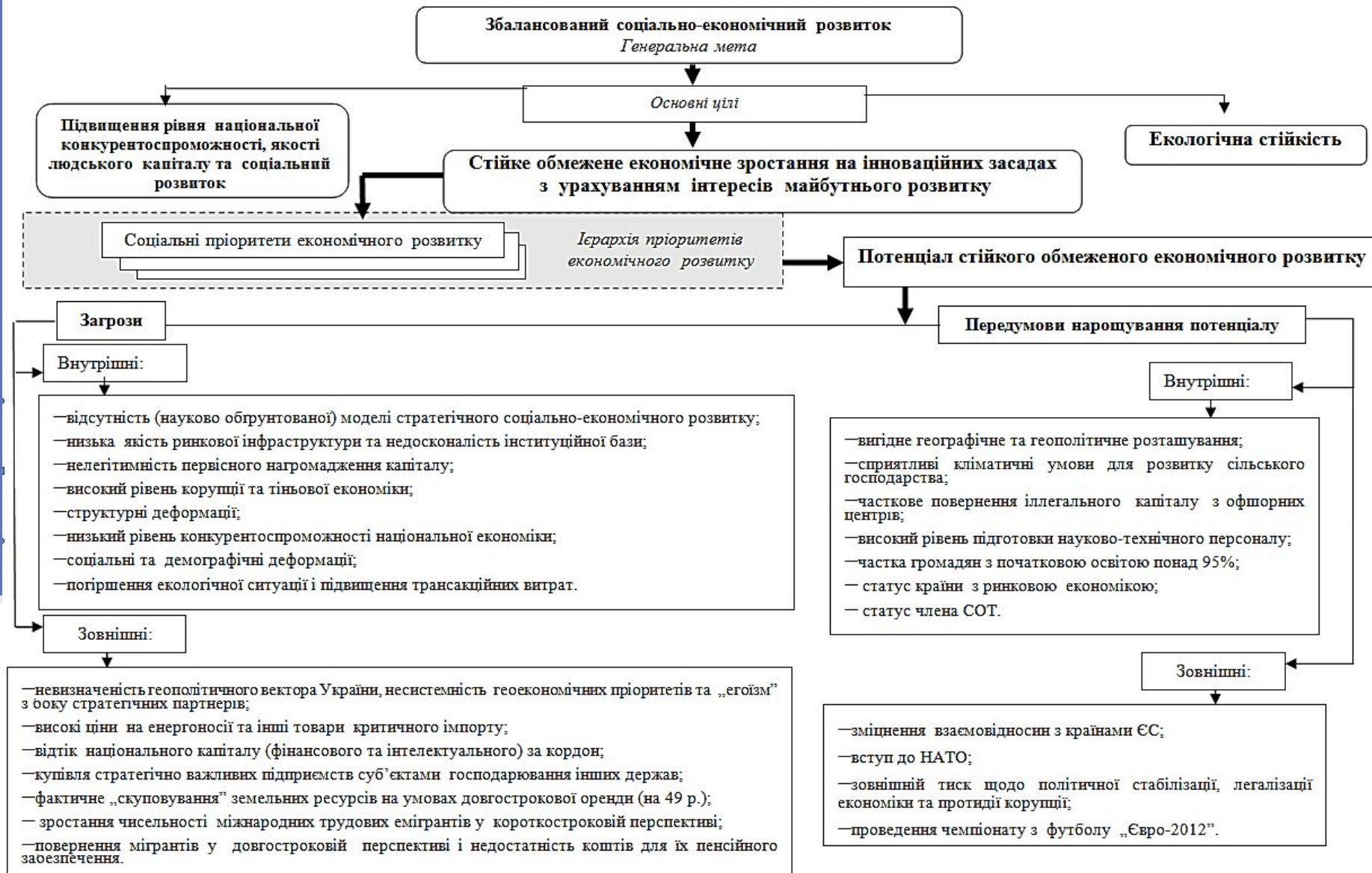
2031-2040 рр. – входження у десятку передових країн у сфері космічних технологій; вступ у ЄС; підвищення соціально-економічних стандартів (обсяг ВВП на одну особу та показник якості життя не нижчий ніж в середньому у країнах ЄС); збільшення кількості об'єктів світової спадщини ЮНЕСКО; вирішення поточних екологічних, економічних, соціальних, політичних та військових проблем

2041-2050 рр. – збільшення частки галузей останнього на той час технологічного укладу (до 50%); входження у десятку країн-світових лідерів у сфері розвитку технологій; вирішення поточних екологічних, економічних, соціальних, політичних та військових проблем

2051-2060 рр. – входження у п'ятірку країн-лідерів ЄС; досягнення стратегічних цілей макромоделі збалансованого обмеженого соціально-економічного розвитку; вирішення поточних екологічних, економічних, соціальних, політичних та військових проблем

Інституціональне забезпечення та визначення джерел фінансування реалізації Стратегії та її субетапів

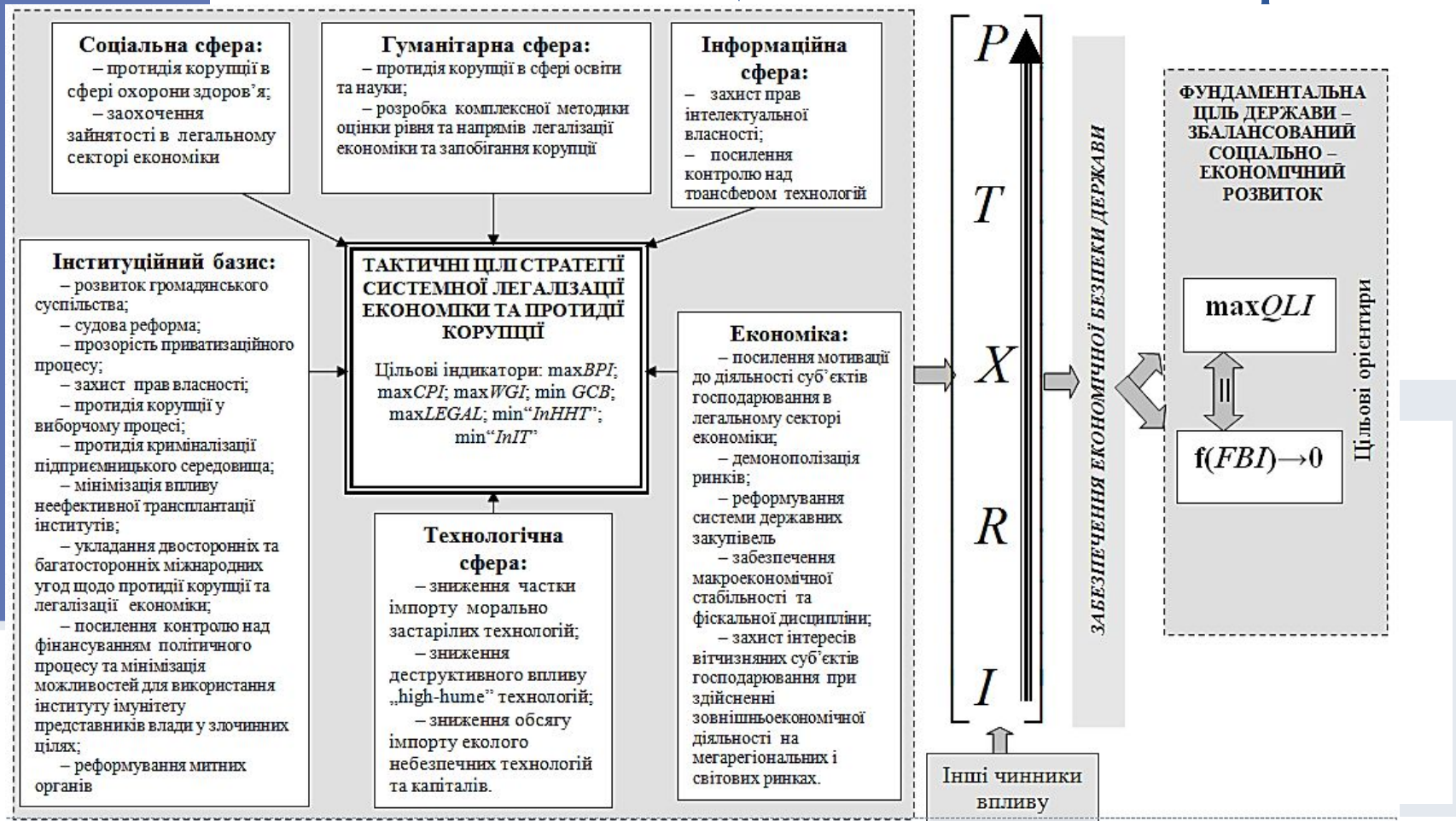
Загальна концептуальна схема моделі збалансованого обмеженого соціально-економічного розвитку України

Цільові орієнтири та індикатори критеріальних обмежень моделі збалансованого обмеженого соціально-економічного розвитку України, 2008 р.

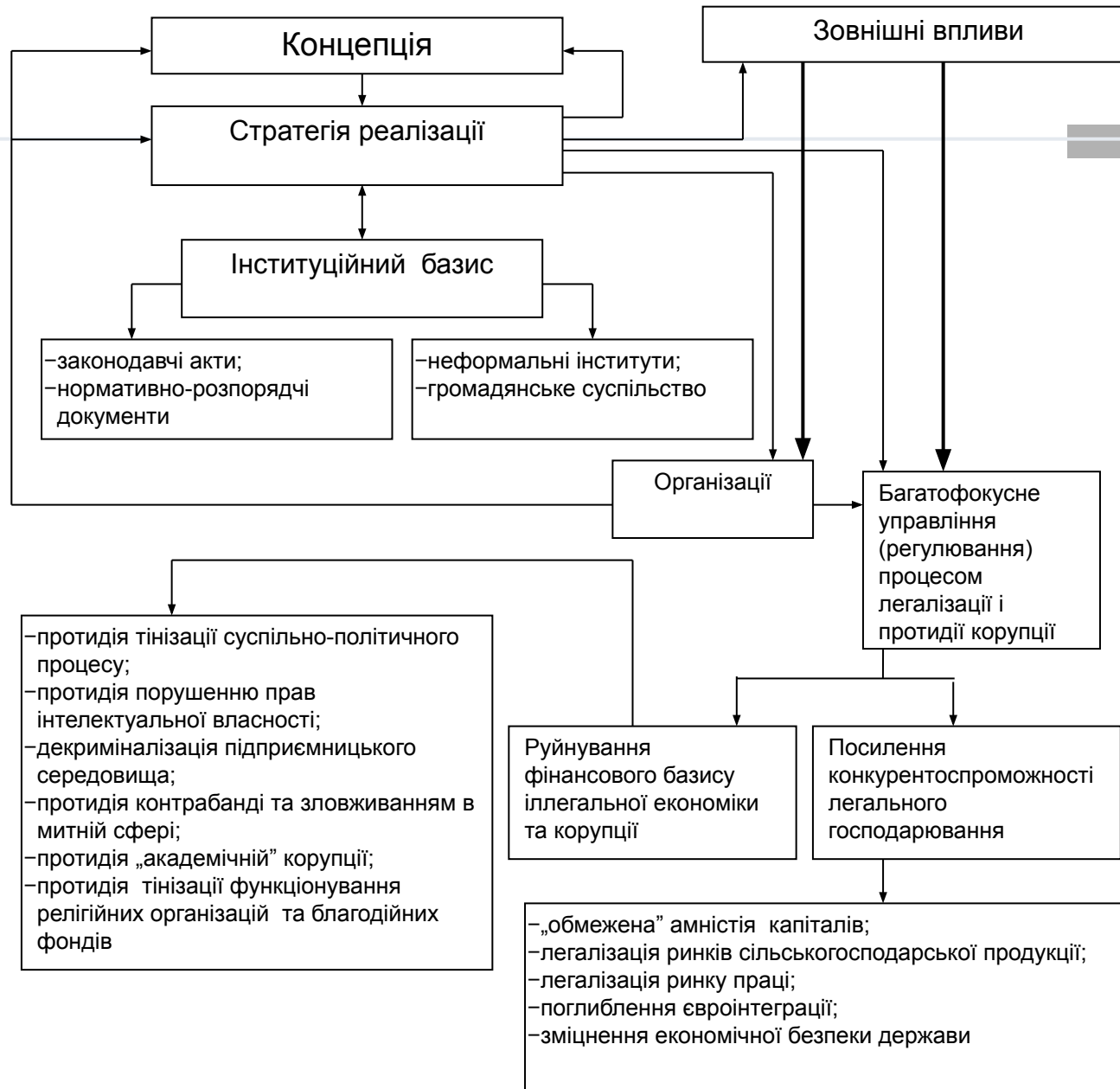
№ з/п	Показник		Цільові орієнтири	Показник країни-лідера за цільовим орієнтиром	Показник України	Відхилення від цільового орієнтира	Бажана динаміка показника (збільшення ↑); (зменшення ↓)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Соціально-демографічні цільові орієнтири	„Індекс розвитку людського потенціалу” (HDI)	1,0	0,97 (Ісландія, Норвегія, Канада)	0,79	-0,21	↑
2.		„Коефіцієнт Джіні” (GC)	0,0	25,8 (Норвегія)	28,1	28,1	↓
3.		„Індекс дитячої смертності” (СМІ)	→ 0,0	3,0 (Ісландія, Сан Маріно, Сінгапур)	20	17*	↓
4.		„Індекс глобальних захворювань людства” (GDI)	→ 0,0	1,6 (ОАЕ)	16,0	14,4	↓
5.		„Індекс екологічності виробничої діяльності” (ЕРІ)	100,0	95,5 (Швейцарія)	74,1	-25,9	↑
6.	Екологічні цільові орієнтири:	Індекс глобального потепління (GWI)	0,0	0,0 (Бурунді)	3,0	3,0	↓
7.		„Індекс доступу до питної води” (WAI)	→ max	51,2	6,9	-44,3*	↑
8.	Інституційні цільові орієнтири:	Індекс державної нестабільності (SFI)	→ 0	0,0 (Австрія, Канада)	5,0	5,0	↓
9.		Індекс непрозорості (OI)	→ 0	3,74 (Сінгапур)	н.д.	н.д. ²	–
10.		Показник ведення бізнесу (DB)	1,0	1 (Сінгапур)	144,0	144,0	↓
11.		„Характеристика ділового і підприємницького середовища” (BEEPS)	→ 1	1,6	2,4	0,8	↓
12.	Інформаційно-технологічні цільові орієнтири	„Індекс інформаційних та комунікаційних технологій” (ICTI)	7	7,5 (Швеція)	3,8	-3,2	↑
13.		„Індекс інформаційного суспільства” (ISI)	→ max	50,62 (Швеція)	н.д.	н.д. ³	–
14.	Економічні цільові орієнтири	„Індекс енергетичної безпеки” (ESI)	→ max	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
15.		Обсяг ВВП, тис. дол. США на одну особу	50,0	118,0 (Люксембург)	4,3	-45,7	↑

Багатофокусна модель системної легалізації економіки та протидії корупції у взаємозв'язку з забезпеченням економічної безпеки держави та збалансованим соціально-економічним розвитком

де BPI – індекс хабарадавців; CPI – індекс сприйняття корупції; WGI – індикатори державної влади у різних країнах світу; GCB – барометр глобальної корупції; Legal – частка тіншового сектора; InHHT – деструктивний вплив „high-hume” технологій; „InIT” – неефективність трансплантації інститутів; P – чисельність економічно активного населення (млн. осіб); T – якість довкілля (інтегральний індекс природного балансу); X – якість суспільних інституцій (інтегральний показник якості інституціонального базису); R – сумарна вартість капітальних активів (млрд грн); I – рівень розвитку технологій (індекс технологічної оснащеності); QLI – індекс якості життя; FBI – індекс природного балансу.

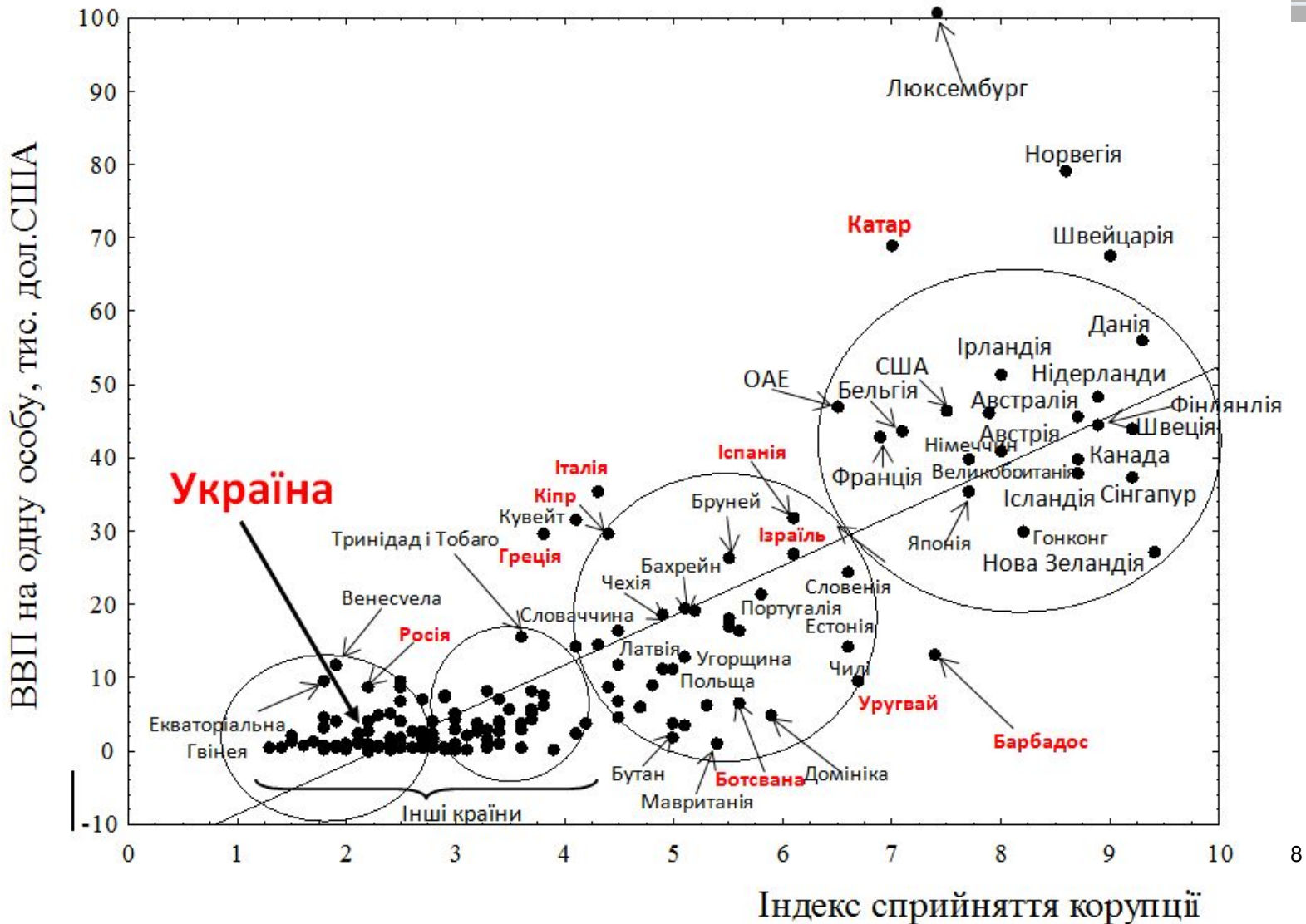
Етапи запровадження макромоделі збалансованого соціально-економічного розвитку

Принципи реалізації макромоделі збалансованого розвитку:

- наукова обґрунтованість;
- системність;
- послідовність і врахування траєкторії попереднього розвитку;
- врахування економічних інтересів усіх верств населення, задіяних у неофіційній господарській діяльності;
- посилення дії мотиваційних, а не репресивних заходів легалізації економіки; забезпечення прозорості законодавчої та судової системи;
- врахування вірогідних впливів зовнішніх та внутрішніх екстерналій;
- збалансованість витрат та доходів і застосування критеріальних обмежень ефективності економічної безпеки держави при реалізації заходів досягнення проблемно-цільових індикаторів.

Позиції 168 країн світу за ступенем взаємозв'язку індекса сприйняття корупції та обсягу ВВП, за даними 2009 р.

Основні сфери реалізації багатofокусної моделі легалізації економіки та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки та збалансованого соціально-економічного розвитку України у сфері легалізації економіки та протидії корупції:

- **інституційна;**
- **соціальна;**
- **гуманітарна;**
- **інформаційна;**
- **технологічна.**

Базові складники системи, успішність легалізації у яких має безпосередній вплив на стратегічний розвиток:

- **(а) у сфері посилення якості людського капіталу – протидія корупції у сфері освіти, науки та охорони здоров'я;**
- **(б) в інституційній сфері – забезпечення прав власності, мінімізація впливу нераціональної „трансплантації” інститутів, посилення контролю над фінансуванням політичного процесу, реформування митних органів;**
- **(в) в інформаційно-технологічній сфері – захист прав інтелектуальної власності; посилення контролю над трансфером інформації та елімінування деструктивного впливу „high-hume” технологій;**
- **(г) в економічній сфері – посилення мотивації легальної діяльності суб'єктів господарювання та конкурентоспроможності легального сектора в протигагу тіньовому сектору економіки.**

МОДЕРНІЗАЦІЙНА ПАРАДИГМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

ВИХІДНІ ПЕРЕДУМОВИ:

Процеси глобалізації супроводжуються загрозливими для національних економік наслідками. Посилюється невизначеність світового розвитку в різних сферах, загрозливими є масштаби проблем демографічної, економічної, технологічної та екологічної безпеки.

ОСНОВНІ ПРИПУЩЕННЯ ПОЛЯГАЮТЬ У:

- **проентропійному характері формування глобальної економіки;**
- **невизначеності і непрогнозованості глобалізації як процесу формування світової економіки;**
- **посиленні впливу глобалізації на розвиток національних соціально-економічних систем.**
- **З цим пов'язана гіпотеза про необхідність постійної модернізації зовнішньоекономічної політики і стратегії держави відповідно до викликів глобалізації. При цьому вважається за доцільне врахування досвіду зовнішньоекономічного стратегічного програмування Франції – батьківщини загальнонаціонального економічного програмування індикативного характеру.**

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

ВИХІДНІ ПЕРЕДУМОВИ:

- корупція щільно взаємопов'язана з тінізацією економіки (одночасно є її чинником та наслідком), що загрожує економічній, а відтак, національній безпеці держави та стратегічному розвитку соціально-економічної системи;
- попри ствердження окремих науковців та представників влади щодо частково позитивних наслідків корупції для активізації підприємницького середовища та оптимізації факторів виробництва, у довгостроковій перспективі вона стає передумовою для структурних деформацій, диспропорцій та загрози майбутнього соціально-економічного розвитку.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ:

- **системність** (реалізацію антикорупційних дій потрібно здійснювати виключно у межах попередньо сформованої стратегії та макромоделі соціально-економічного розвитку (часовий горизонт 50 років) з чітко окресленою національною ідеєю, доктриною національної, у тому числі економічної безпеки, тактичних та стратегічних цілей);
- **комплексність** (лише сукупність структурно- та логічно пов'язаних антикорупційних дій та заходів з протидії тінізації економіки сприятиме легалізації суспільно- та соціально-економічних відносин у нашій країні);
- **симетричність** відносин із зовнішніми партнерами (зважаючи на істотне поширення явищ корупції та тінізації економіки не лише у транзитивних економіках та країнах, що розвиваються, але й у розвинених (Італія, Іспанія, Португалія, Греція) необхідно запроваджувати принципи стратегічного партнерства та укладати дво- та багатосторонні взаємовигідні угоди у сфері протидії тінізації та корупції);
- **проблемно-цільовий підхід** (дослідження та розробка корупційної активності в окремих галузях, секторах та сферах та розробка адаптованих механізмів та інструментів протидії);
- **тотожність** правозастосування до всіх верств населення.

ПРІОРИТЕНІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ:

- **легітимізація асоціально-нелегального первинного нагромадження капіталу під час „псевдоприватизації” 90 рр. ХХ ст.**
- **налагодити постійну та системну експертизу нормативно-законодавчої та розпорядчої бази (на предмет взаєузгодженості, послідовності та ризику зростання рівня тінізації економіки та поширення корупції);**
- **внести поправки у законодавчо-нормативну базу (доповненням переліку суб'єктів, об'єктів та предмету корупційних дій у сфері «побутової» корупції);**
- **здійснити аналіз успішної антикорупційної практики в країнах світу, особливо у країнах з перехідною економікою (Грузія, Прибалтійські країни);**
- **здійснювати дослідження поширення корупції в різних галузях, секторах та сферах (наприклад, політична система; діяльність органів державної та муніципальної влади; освітня, медична, правоохоронна сфери, діяльність ТНК тощо);**

- **обов'язкове запровадження так званого «тягара зворотної дії», тобто коли громадянин зацікавлений у доведенні державі своєї діяльності у межах правового поля, а не навпаки (практика розвинених країн);**
- **запровадження прогресивної шкали податку на власність;**
- **обов'язкове обґрунтування джерел походження коштів при купівлі предметів розкошу на суму, що перевищує заздалегідь визначену межу, наприклад 20 тис. дол. США (причому ланцюжок обґрунтування передбачає визначення первинної ланки нагромадження капіталу);**
- **запровадити періодичні анонімні опитування у сферах підвищеного ризику корупційної діяльності;**
- **широко висвітлювати доведені факти корупційних дій публічних осіб;**
- **розробка програми цільової «амністії» капіталу («амністія» лише тих капіталів, що вкладаються у пріоритетні сфери та галузі – наука, освіта, охорона навколишнього середовища, інновації тощо)**

Першочергові заходи детінізації економіки та протидії корупції:

- „амністія” лише тих капіталів, що спрямовуються в інноваційну сферу та деякі інші суспільно значущі пріоритетні сектори;
- ініціатива добровільного декларування нерухомого майна та фінансових активів політиками всіх рівнів;
- громадський моніторинг майна чиновників;
- введення прогресивного податку на нерухоме майно;
- застосування теоретичних розробок виявлення „ядра” напівлегальних фінансово-промислових угруповань та ліквідацію виявлених схем іллегалізації капіталу;
- посилення репресивних заходів щодо корупції, особливо первинної ланки цього процесу;
- реальна ліквідація зв'язків між представниками влади та суб'єктами господарювання;

- **обов'язкове обґрунтування джерел походження грошових коштів при купівлі товарів, вартість яких перевищує певну заздалегідь визначену суму;**
- **залучення до реалізації стратегії легалізації представників міжнародних організацій, спеціалізованих на протидії нелегальному господарюванню, та громадянського суспільства.**
- **одночасне з посиленням економічної мотивації суб'єктів господарювання необхідно застосовувати методи адміністративного контролю та протидії подальшій „втечі” капіталу в іллегальний сектор:**
- **застосування наявних теоретичних розробок щодо виявлення „ядра” напівлегальних фінансово-промислових угруповань та ліквідацію схем іллегалізації капіталу;**
- **посилення репресивних заходів щодо корупції, особливо первинної ланки цього процесу;**
- **реальна ліквідація зв'язків між представниками влади та суб'єктів господарювання;**
- **обов'язкове обґрунтування джерел походження грошових коштів при купівлі товарів, вартість яких перевищує певну заздалегідь визначену суму;**
- **залучення до реалізації стратегії легалізації представників міжнародних організацій, спеціалізованих на протидії нелегальному господарюванню, та громадянського суспільства.**

Дякуємо за увагу!